

מגילה (טז):

כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים ורצוי לרב אחיו, לרוב אחיו - ולא לכל אחיו, מלמד: שפירשו ממנו מקצת סנהדרין. אמר רב יוסף: גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות. דמעיקרא חשיב ליה למרדכי בטר ארבעה ולבסוף בטר חמשה.

הלכות תשובה (פרק ה הלכה ב)

אל יעבור במחשבתך דבר זה שאומרים טפשי אומה"ע ורוב גולמי בני ישראל שהקב"ה גוזר על האדם מתחלת ברייתו להיות צדיק או רשע, אין הדבר כן אלא כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו או רשע כירבעם או חכם או סכל או רחמן או אכזרי או כילי או שוע וכן שאר כל הדעות, ואין לו מי שיכפהו ולא גוזר עליו ולא מי שמושכו לאחד משני הדרכים אלא הוא מעצמו ומדעתו נוטה לאי זו דרך שירצה, הוא שירמיהו אמר מפי עליון לא תצא הרעות והטוב, כלומר אין הבורא גוזר על האדם להיות טוב ולא להיות רע, וכיון שכן הוא נמצא זה החוטא הוא הפסיד את עצמו, ולפיכך ראוי לו לבכות ולקונן על חטאיו ועל מה שעשה לנפשו וגמלה רעה, הוא שכתוב אחריו מה יתאונן אדם חי וגו', וחזר ואמר הואיל ורשותנו בידינו ומדעתנו עשינו כל הרעות ראוי לנו לחזור בתשובה ולעזוב רשענו שהרשות עתה בידינו הוא שכתוב אחריו נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה וגו'.

ילקוט שמעוני תורה פרשת יתרו (רמז רעא)

תניא אין מבטלין תלמוד תורה עד שתצא נשמתו וכשמת שמעון בנו של ר' עקיבא נתקבצו קהל גדול לקברו א"ל ר' עקיבא הוציאו לי ספסל בין הקברות וישב עליו ודרש ואמר אחינו ישראל שמעוני לא שאני חכם יש כאן חכמים ממני לא שאני עשיר יש כאן עשירים ממני אנשי דרום מכירין את רבי עקיבא אנשי הגליל מאין מכירין האנשים מכירין את עקיבא הנשים והטף מאין מכירין אמר להם יודע אני ששכרם מרובה שלא נצטערתם ובאתם אלא לשם מצוה מנוחם אני שאילו היו לי שבעה בנים וקברתיים יודע אני שבני בן העוה"ב שזיכה את הרבים משה זכה וזיכה את הרבים וכו' שנאמר צדקת ה' עשה ירבעם חטא וכו' ראויין היו ישראל לקבל את התורה אילולי עמדו משה ואהרן שנאמר יצפון לישרים תושיה, ראויין היו ישראל להגאל ממצרים אילולי משה ואהרן שנאמר ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, ראויה פרשת שופטים ליאמר ע"י משה

משך חכמה בראשית (פרק ט)

(כ) (ויחל נח) איש האדמה במדרש פרשה ל"ו (סעיף ג) אמר רב ברכיה: חביב משה מנח, נח משנקרא "איש צדיק" נקרא "איש האדמה", משה, משנקרא "איש מצרי" (שמות ב, יט) נקרא "איש אלקים" (דברים לג, א). הענין, דיש שתי דרכים בעבודת השם יתברך, דרך אחד מי שמייחד עצמו לעבודתו יתברך ומתבודד, ויש מי שעוסק בצרכי צבור ומבטל עצמו בשביל הכלל ומפקיר נפשו עבורם. אם כן, צריך לומר לפי המושג, שזה שמתבודד יעלה מעלה מעלה, וזה ירד ממדרגתו. וכן אמרו קהלת רבה, "כי העושה יהולל חכם" - רבי יהושע בן לקיש שכח פ' הלכות בשביל שעסק בצרכי צבור. ובכל זאת מצאנו שנח התבודד, ולא הוכיח את בני דורו, לכן אמרו עליו, שאף הוא היה ראוי לכלייה, ורק מתבודד לעצמו היה, בכל זאת אחר שנקרא "איש צדיק" ירד ממדרגתו ונקרא "איש האדמה". ומשה נקרא "איש מצרי" - שהוכרח לגלות, שזה מורה פחיתות בנפש - הואיל ומסר עצמו על ישראל בהריגת המצרי נקרא "איש אלקים", שהגיע לתכלית השלמות מה שיוכל האדם להשיג ועיין מדרש רבה ברכה, ודו"ק.

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת משפטים (סימן ב)

(ב) ואלה המשפטים, זש"ה מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה (משלי כט) מלכה של תורה במשפט שהוא עושה מעמיד את הארץ, ואיש תרומות יהרסנה אם משים אדם עצמו כתרומה הזו שמושלת בזויות הבית ואומר מה לי בטורח הצבור מה לי בדיניהם מה לי לשמוע קולם שלום עליך נפשי הרי זה מחריב את העולם הרי ואיש תרומות יהרסנה, מעשה ברבי אסי כשהיה מסתלק מן העולם נכנס בן אחותו אצלו מצאו בוכה, א"ל רבי מפני מה אתה בוכה יש תורה שלא למדת ולימדת הרי תלמידך יושבים לפניך יש גמילות חסדים שלא עשית ועל כל מדות שהיו בך היית מתרחק מן הדינין ולא נתת רשות על עצמך להתמנות על צרכי צבור, א"ל בני עליה אני בוכה שמא אתן דין וחשבון על שהייתי יכול לעשות דיניהם של ישראל הרי ואיש תרומות יהרסנה.

מדרש תנחומא (בובר) פרשת נח (סימן ד)

ד"א אלה תולדות נח נח איש צדיק. למה נקרא שמו צדיק, הואיל וזן את בריותיו של הקב"ה נעשה כבוראו, כענין שנאמר כי צדיק ה' צדקות אהב (תהלים יא ז), וכן יוסף הואיל וזן את הבריות שבע שנים, נקרא צדיק, שנאמר על מכרם בכסף צדיק (עמוס ב ו), ולפי שזן את הבריות שבע שנים, לפיכך נקרא צדיק.